SÜRYANİLERİN TARİHSEL VE KÜLTÜREL MİRASI:

EVRENSEL VE BÖLGESEL KATKILAR[1]

Tarihsel Köken

Süryanilerin tarihsel kökeni, tarih öncesi dönemlere kadar uzanan Mezopotamya'nın kadim uygarlık birikimiyle ilişkilidir. Antik Mezopotamya'da gelişen Akad, Asur, Babil ve Aram uygarlıklarının tarihsel ve kültürel mirasının taşıyıcıları olan Süryaniler, bu köklü birikimin izlerini günümüze kadar taşımışlardır. Bu tarihsel ve kültürel süreklilik içinde şekillenen Süryani adı ise hem etno-kültürel hem de inançsal bir kimliği ifade etmektedir.

Doğu kültürünü besleyen ana damarlardan birini oluşturan Süryaniler, Mezopotamya ve Ortadoğu coğrafyasında tarih boyunca yaşamış, günümüzde de varlıklarını sürdüren ve zamanla dünyanın farklı bölgelerine dağılmış Semitik kökenli bir halk topluluğudur. Milattan önceki dönemlerde yaşadıkları coğrafyalara ve tarihsel bağlamlara göre Arami ve Asuri; Hıristiyanlığın kabulünden sonra ise özellikle 5. yüzyıldan itibaren yaşanan kilise ayrışmaları ve kurumsal farklılaşmalar neticesinde Yakubi, Nasturi, Melkit, Maruni ve Keldani gibi adlarla anılmışlardır/anılmaktadır. Tarihsel süreçte ortaya çıkan bu adlandırmalar, farklı kilise geleneğini yansıtmakla birlikte, ortak tarihsel köken ve kültürel miras etrafında şekillenen bir geçmişe işaret etmektedir.

Süryanice Dili

Sami dil ailesine mensup olan Süryanice, eski Aramice dilinin geliştirilmiş bir devamıdır. Doğu Aramicenin devamı olan Süryanicenin söz varlığını Asurca, Babilce ve en eski dönemlerden itibaren Akadçadan geliştirdiği tarihsel olarak bilinmektedir. Bu açıdan Süryanicenin, İbranice ve Arapça gibi diğer Semitik dillerle olan ilişkisi, ortak bir dil hazinesini paylaşmasından kaynaklanmaktadır. Akadça, etimolojik açıdan Süryanice için önemli bir havza ve kaynak niteliğine sahiptir. Bu nedenle Akadça, Sami dilleri (Süryanice, İbranice, Arapça) ve diğer diller üzerine yapılan araştırmalarda öncül bir dayanak noktası oluşturmaktadır.

Dolayısıyla, tarihin en eski yazılı dillerinden biri olan Süryanice, İbranice ve Arapçayla aynı dil ailesinin akraba dilleri arasında yer almakla kalmamış, tarih boyunca bu dillerle karşılıklı etkileşim içinde olmuştur. Özellikle Aramicenin MÖ 5. yüzyılda, Pers İmparatorluğu döneminde Yakın ve Ortadoğu'nun geniş bir coğrafyasında ortak iletişim dili olarak kullanılması, onun tarihsel önemini açıkça ortaya koymaktadır. Süryani alfabesi de yalnızca Süryaniceyle sınırlı kalmamış; tarihsel süreçte Türkçe dâhil farklı dillerin yazımında kullanılmıştır. Ayrıca Türklerin tarih boyunca kullandığı çeşitli abece ve yazı dizgesinden

[1] Kaynak: www.karyohliso.com websitesi.

birinin de Süryani alfabesi olduğu bilinmektedir. Nitekim Osmanlı döneminde Türkçenin Süryani harfleriyle yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

Mesih'in konuştuğu dil olması nedeniyle Süryanice, Hıristiyanlık âlemi içinde saygın bir yere sahiptir. Estrangeli, Doğu ve Batı olarak bilinen üç benzer yazı karakterine sahiptir. Bu yazı şekillerinden birini okuyabilen kişi, diğerlerini de rahatlıkla okuyabilmektedir. Her dilde görülen lehçe farklılığı Süryanicede de mevcuttur. Dil, Doğu ve Batı olmak üzere iki lehçeye ayrılır. Halk arasında Doğu şivesi daha çok **"Keldanice veya Asurice"** adıyla bilinirken, Batı şivesi ise salt **"Süryanice"** olarak adlandırılmaktadır. Telaffuz farkı (a ve o sesleri) göz ardı edildiğinde, Süryanicenin bu iki lehçesi arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır.

Süryanice, yazı ve edebiyat dilinin yanı sıra halkın konuşma diline de sahiptir. Bölgesel ve yerel özellikler taşıyan bu konuşma dili, kendi bünyesinde iki ağız ve şiveye ayrılmaktadır. Irak, İran ve Türkiye'nin Şırnak (eskiden Hakkâri) yöresinde yaşayan Süryanilerin konuştuğu halk dili **"Aşuri veyahut Surit"**; Mardin yöresinde (Turabdin'de) yaşayan Süryanilerin konuştuğu halk dili ise **"Turoyo veyahut Surayt"** olarak adlandırılmaktadır.

Hıristiyanlığa Geçiş

Hıristiyanlığın doğuşuyla birlikte Mesih'in öğretisini benimseyen proto-Süryaniler, havarisel dönemde şekillenen Antakya Kilisesi'nin ruhani rehberliği doğrultusunda yeni inanç çevresinde bütünleşirler. Bu nedenle Antakya, Mesih'in izleyicilerine ilk kez Hıristiyan denilen şehir olarak özel bir tarihsel yere sahiptir. Aynı zamanda Mesihi inancın Mezopotamya'ya doğru yayılmasında önemli bir ruhani merkez konumundadır.

Toplumsal yapıyı ve devlet düzenini sarsacağından kaygılanan dönemin egemen güçleri, özellikle Roma imparatorları, Hıristiyanlığı benimseyen toplulukları ağır baskı ve zulümlere maruz bırakırlar. Ancak baskılar ve kıyımlar arttıkça Süryanilerin yeni öğretiye olan bağlılıkları da güçlenir. İmparator Galerius'un 311 yılında yayımladığı hoşgörü fermanı ve ardından Büyük Konstantin'in Hıristiyanlığa verdiği destek, daha özgür bir dönemin başlangıcını oluşturur.

Hıristiyanlıkla başlayan Süryanilerin büyük kaynaşması uzun sürmez. Aristocu (Antakya Okulu) ve Platoncu (İskenderiye Okulu) felsefi yaklaşımların çelişmesinden alevlenen farklı dinsel yorumlar ile Bizans ve Perslerin politik oyunları, Süryaniler arasında dogmatik ve felsefi tartışmaların derinleşmesine yol açar. Yeni kiliselerin doğmasına kapı aralayan bu tartışmalar, Süryanilerin mezhepsel anlamda bölünmesine ve ayrışmasına neden olur.

Antakya Süryani Kilisesi'nin çatısı altında, siyasi ve coğrafi yönden ilk dönemlerde Süryaniler Batı ve Doğu olmak üzere iki kola ayrılıyordu. Batı Süryanilerinin oluşturduğu kilise, Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki topraklarda (Suriye, Filistin, Lübnan ve Anadolu'da) yaşamaktaydı ve ruhani yönden doğrudan Antakya Patriklik Kürsüsü'ne bağlıydı. Doğu Süryanilerinin oluşturduğu kilise ise Perslerin egemenliği altındaki topraklarda (Mezopotamya, Irak, Azerbaycan, Türkistan ve İran'da) yaşamaktaydı. İdaresi,

Antakya Patriklik Kürsüsü'ne bağlı **"mafiryan veyahut katolikos"** rütbesinde bir episkopos tarafından yürütülmekteydi.

5. yüzyılın sonlarına kadar Doğu Süryani Kilisesi'nin dinî merkezi, yani mafiryanlığı, Medain'de (Irak topraklarında) idi. Süryani olan İstanbul Patriği Nastur'un genel kilise doktrinine aykırı düşen yorumlarını benimseyen Süryani metropolitler ve taraftarları, Perslerin de etkisiyle bu merkezden ayrılarak yine Medain'de kendilerine bağımsız bir merkez kurarlar. Böylece Süryanilerin mezhepsel anlamdaki ilk ayrışması/bölünmesi gerçekleşirken, Patrik Nastur'un yandaşı anlamına gelen **"Nasturi ve Nasturiler"** ismi de tarih sahnesine çıkmış olur. 762 yılında bu merkez Bağdat'a taşınır. Bu kilise, başta Türk boyları olmak üzere Orta Asya ve Uzak Doğu'da oldukça etkindi. Öyle ki Hıristiyanlaşan Türk kökenli bazı şahsiyetler bu kilisede patriklik derecesine kadar yükselmiştir.

Tarihsel ayrışmaların ardından, Doğu Hıristiyanlığını temsil eden ve Süryanicenin farklı lehçelerini günümüze kadar litürjik dil olarak yaşatan kiliseler şöyle sıralanabilir: Süryani Ortodoks Kilisesi, Süryani Katolik Kilisesi ve Maruni Kilisesi, yerel dillerin yanı sıra Süryanicenin Batı lehçesini; Doğu Süryani (Havarisel Asur) Kilisesi, Keldani Kilisesi ve Kadim Doğu Kilisesi ise yerel dillerin yanı sıra Süryanicenin Doğu lehçesini kullanmaktadır.

Melkit/Malkoye (Rum Ortodoks ve Rum Katolik) geleneği ise özellikle 7. yüzyıldan itibaren Arapçanın yaygınlaşmasıyla birlikte Süryaniceyle olan litürjik ve kültürel bağını büyük ölçüde yitirmiş, zamanla Arapçayı benimsemiştir.

Bu kiliseler, aynı tarihsel kökeni, ortak kültürel mirası, dili ve kilise litürjisini paylaşırlar. Üçü hariç diğer dört kilisenin patriklik merkezi, **"Antakya ve Tüm Doğu Patrikliği"** unvanını taşımaktadır. Bu kiliselerde uygulanan ritüellerin temel kaynakları, 3. ve 5. yüzyıllar arasında şekillenen zengin Süryani teoloji ve ibadet geleneğine dayanmaktadır. Söz konusu ritüeller, özellikle Antakya, Nusaybin ve Urfa ilim merkezlerinde yetişen, Aziz Mor Efrem'in düşünsel mirasını önceleyen ve geliştiren azizlerin eserlerinden beslenerek günümüze ulaşmıştır.

Evrensel Kültüre Katkıları

Bilim ve kültür tarihinin en eski ve önemli birikimlerinden bazılarının, uygarlıkların beşiği olarak anılan Mezopotamya'da şekillendiği tarihsel bir gerçektir. Süryanilerin de bu köklü coğrafyanın kadim halklarından biri ve söz konusu birikimin tarihsel mirasçılarından olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, dünya kültürüne ve uygarlığına sundukları katkıların önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Milattan önceki ve sonraki dönemlere ait tarihsel kayıtlar objektif bir yaklaşımla incelendiğinde, bu katkıların herhangi bir abartıya dayanmadığı açıkça görülecektir. Ne var ki tarih boyunca yaşanan çalkantılar ve toplumsal savrulmalar, Süryanilerin bu alandaki birikim ve etkinliklerinin yeterince görünür olmasını engellemiştir.

İslamiyet'in bölgedeki yayılışına dek Mezopotamya coğrafyası, ilim ve sanat alanında daha çok Süryani kültürünün etkisi altındaydı. 4. yüzyıl ile 10. yüzyıl arasındaki dönem,

Süryanilerin altın çağı olarak bilinmektedir. Bu zaman dilimi içinde Süryani bilginleri ve bu bilginlerin yönetimindeki kültür merkezleri (okulları); teoloji, edebiyat, felsefe, mantık, matematik, fen, tıp ve astronomi gibi pozitif bilimlerin bütün alanlarında önemli çalışmalar yürütmüş ve pek çok eser vermiştir. Bu etkinlikleriyle bölgede birbiri ardına gelen uygarlıkları olumlu yönde etkilemişlerdir. Özellikle Yunan uygarlığının Ortadoğu'ya taşınmasında ve Yunan klasiklerinin çevirileriyle Arap dünyasının aydınlatılmasında Süryanicenin ve Süryani bilginlerinin özgün bir katkısı olmuştur.

Antakya, Urfa, Nusaybin, Kınneşrin ve Cundişapur gibi okullar, Süryanilerin belli başlı kültür merkezleri arasındadır. İran'daki Cundişapur Okulu, İslam dünyası için bir süre kültür ve bilim merkezi olmuştur. Araplar bölgeyi ele geçirdiklerinde Süryaniler, Aristoteles gibi bilginlerin eserleriyle uğraşmaktaydı. Arapların Yunan düşüncesiyle temasları böyle başlar. Daha önceden Süryanilerin (Nasturi kesimin) etkisi altında kaldıkları için Aristo'yu Platon'a üstün tutma yoluna gitmişlerdir. Tarihin en eski üniversitelerinden biri olan Anadolu'daki Harran Üniversitesi de Süryani kültürünün ağırlıklı olduğu bir okuldur.

Süryani üstatların ve bilginlerin tarihte bölgenin sosyo-kültürel yaşamına, Arapça diline, İslam felsefesine ve Doğu-Batı kültürüne özgün katkılar sunduğu bilinmektedir. Düşünce tarihinde Süryani düşüncesinin önemi, antikitenin İslam dünyasına aktarılmasında oynadığı rolden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Fransız tarihçi Ernest Renan (1823-1892), **''Süryaniler, evrenin amacının düşünceyi geliştirmek olduğunu önceden fark ettiler''** diye yazmaktadır.

Görüldüğü gibi Süryani kültürü, uygarlığın ilerlemesinde hatırı sayılır ve belirgin bir etkinliğe sahiptir. Tüm Antik Yunan felsefesi ve edebiyatı önce Süryaniceye çevrilmiş; Süryani din ve bilim adamları bu yapıtları Arapçaya çevirerek İslam uygarlığına kazandırmıştır. Haçlı Seferleri esnasında bu yapıtlar Batı'ya geçmiş ve Latinceye çevrilmiştir. Bu nedenle hem Hıristiyanlık hem de İslamiyet, Süryani kültürüne çok şey borçludur.

Ne var ki bütün bunlara rağmen Süryaniler, Hıristiyanlık tarihi içerisinde hep zorluklar içinde varlığını devam ettirmiştir. Aziz Pavlus'un vurguladığı gibi, **"Umutlarını düşünerek sevinmişler. Sıkıntıya dayanmışlar. Kendilerini duaya vermişler. İhtiyaç içinde olanlara yardım etmişler. Konuksever olmaya bakmışlar. Sevinenlerle sevinirken, ağlayanlarla ağlamışlar. Elden geldiğince herkesle barış içinde yaşamaya çalışmışlar"** (Rom. 12: 12).

Süryaniler, eskiye oranla azalan nüfuslarıyla bu uğurda karınca kararınca çaba göstermeye devam etmektedir. Birbirlerini **"şlomo/şlama"**nın duru yaklaşımıyla selamlayan Süryanileri tanımak, onlarla **"hubo/huba"**yı, yani **"sevgi"**yi paylaşmak; tarihin katmanlarını delerek bölgenin kültüründe yapıcı rol oynamış, fakat donuklaşmış bir tarihi deşmekle eş anlamlıdır.

İlahi yasanın tamamlanmasının **"komşunu kendin gibi sev"** (Matta 22: 39) öğretisinde yattığının bilinciyle Süryaniler, her pazar günü bütün kiliselerinde **"genelin"** esenliği için dua ve yakarışlarını yükseltirken, **"Tanrı'yı seven, kardeşini "insanı"** da sevsin" (I. Yuhanna 5: 21) buyruğuyla içsel yönden bütünleşmeye çaba göstermektedir. **"Görmüş olduğu kardeşini**

sevmeyen, görmemiş olduğu Tanrı'yı sevemez" (I. Yuhanna5: 19) gerçeğine ters düşen her eylem, onlar için karanlık ve tutarsızdır.

Tarihsel Önem ve Bölgesel Katkılar

Süryani kültürü, bölgenin tarihinde açılımcı karakteriyle öne çıkmıştır. Etkin olduğu tarihsel dönemlerde kültürlerarası etkileşimde önemli bir köprü vazifesi görmüş; Doğu ve Batı düşüncesinin buluşmasına, medeniyetin, felsefenin ve akılcı düşüncenin gelişmesine katkı sunmuştur. Düşünce dünyasında açtığı çığır, Arap dünyasına ve Avrupa'ya kadar ulaşmıştır. Antikitenin İslam dünyasına aktarılmasında oynadığı rol ve etkisi büyüktür. Özellikle Arapçaya ve İslam felsefesine sunduğu katkılarla temayüz etmektedir. Doğu'nun ve Batı'nın düşünsel anlamda yeniden ayağa kalkmasında, İslamiyet'in felsefeyle tanışmasında Süryani kültürünün diriltici ve belirleyici rolü yadsınamaz. Her iki dünya da bu kültürün aracılığıyla kendi felsefî köklerine, kaynaklarına, yani Yunan felsefesine yeniden kavuşabilmiştir. Bu düşünsel aydınlanmayla Rönesansların önü açılmış ve yeni gelişmeler kaydedilmiştir.

Antik Mezopotamya kültürünün birikimiyle şekillenen Süryani kültürü, Hıristiyanlığın doğuşuyla birlikte gelişen düşünsel unsurların etkisiyle yeni bir anlayış potasından geçmiş; biçim ve içerik bakımından kendine özgü bir dönüşüm yaşamıştır. Böylelikle temel referanslarını Kelam'dan ve ahlaki normlardan alan bir duyarlılık geliştirmiştir. Tarihsel süreç içinde**, "İnsan, hak ve hakikate doğrulukla, yaratılanlara da ahlakla davrandığında insan olur."** anlayışını deneyimleyerek özümseyen bu kültürün kalem ve kelam erbabı, bizlere zengin bir literatür ve büyük bir düşünsel miras bırakmıştır. Bu miras, ruhsal farkındalığın yanı sıra sosyal düşüncenin gelişimine de hizmet etmiştir.

Süryani kültürünün altın çağında (4.-10. yüzyıl) ulaştığı düşünsel ve edebi birikim, yalnızca kendi coğrafyasıyla sınırlı kalmamış, farklı uygarlıkların gelişimine de kaynaklık etmiştir. Bu yönüyle söz konusu kültür, monolojik değil, diyalojik ilişkileriyle bölgenin düşünsel çağlayanı olmuştur. Bu nedenle Süryani kültürünün uygar dünyaya yaptığı katkıları dile getirmek, insani ve vicdani bir sorumluluktur.

Bu düşüncenin temsilcilerinden biri, Süryani filozof ve düşünür Malfono Yuhanun Bar Adi'dir (893-974). İnsan yaşamına değer kazandıran bilginin ve erdemin peşinde olan Yuhanun Bar Adi, bireysel bütünlüğü esas alan bir ahlak anlayışı çerçevesinde insanın akılcı bir yaşam biçimi geliştirmesini önerir. Bu bağlamda şöyle der**: "İnsan, bilgi ve akıl yoluyla kötü alışkanlıklarından aşamalı olarak sakınmalı, arzularına ve şehevî isteklerine hâkim olmalı ve en yüksek mertebeye ulaşmaya çalışmalıdır. Bunun için ahlak kurallarını ve ahlak siyasetini öğrenmeli, bilginlerle ilişki kurmaya gayret etmelidir."**

İnsanın iyiye ulaşmasının kendi tercihlerine bağlı olduğunu ifade ederken de şu öğütlerde bulunur: **"İnsanoğlu, ahlak konusunda yazılmış kitapları okumayı kendisi için süreklilik arz eden etik bir kural hâline getirmelidir. Ahlak, ahlak siyaseti ve davranış konularında kaleme alınmış eserleri incelemelidir. Yüce şahsiyetlerin kullanılmasını öğütlediği şeyleri kullanmalı, kadim bilgelerin uygulanmasını tavsiye ettiklerini hayata**

geçirmelidir. Az da olsa yazı sanatını ve şerh kabiliyetini kazanmalı, kendisini zarafet ve hitabetle donatmalı; nihayet âlim ve bilge kişilerle irtibat hâlinde olarak daima sağduyulu ve saygın bir birey olmaya çalışmalıdır."

Yuhanun Bar Adi'nin düşüncelerinden de anlaşılacağı üzere, Süryani kültürü yalnızca ilmi ve felsefi bir birikimin taşıyıcısı değil, aynı zamanda insanın ahlaki olgunlaşmasını ve toplumsal yaşamın gelişmesini önemseyen bir düşünce geleneğidir. Bölgenin dinî, ekonomik ve sosyo-kültürel yaşamında açılımcı bir karakter sergilemiş; tarih boyunca kültürlerarası etkileşimde önemli bir köprü vazifesi görmüştür. Coğrafyamızın otokton kültürlerinden biri olarak, gerçeklikle uyumu ve sorumluluğu erdem bilen anlayışıyla ortak yaşama sürekli katkı sunma çabası içinde olmuştur. Yaşamayı ve yaşatmayı amaç edinerek diğerkâmlığı, toplumsal barışı ve dayanışmayı daima ön planda tutmuştur. Birlikte yaşama kültürünü, barışı, refahı ve istikrarı teşvik etmiştir. Çünkü bu kültür, yalnızca geçmişten kalan bir miras değil, bölgenin çoğulcu kimliğine farklı anlamlar katan değerlerin de taşıyıcısıdır.

Karşılıklı ihtiyaçları gözeten ve karşılıklı bağımlılığı yücelten **Tukoso Sniko / İhtiyaç Sistemi** anlayışının benimsendiği Süryani kültürünün temel omurgasını ahlak, erdem ve üretkenlik oluşturur. Sanat, zanaat, mimari, folklor ve ekonomi alanlarında özgün bir yapıya sahip olan Süryani kültürünün tarihsel izlerini Türkiye'de Antakya, İskenderun, Adana, Malatya, Urfa, Elazığ, Adıyaman, Diyarbakır, Mardin, Van, Batman, Hakkâri, Siirt ve Şırnak yörelerinde görmek mümkündür. Süryani kültürü ve bu kültürün içinde gelişen insan merkezli örf, âdet ve ritüeller, zengin folklorik özellikler taşır. Bu yönüyle bölgenin sosyo-kültürel gelişimine tarih boyunca önemli katkılar sunmuştur.

Tarihî kilise ve manastırları, ilim ve irfan merkezleriyle Süryani kültürü, bölgenin ekonomik kalkınmasına ve ulusal ve küresel ölçekte tanınmasına bugün de önemli katkılar sunmaktadır. Ancak bu zengin kültürel mirasa rağmen kültürün kendisi, zamanla kayıtsızlığı besleyen bir maduniyetin içine sürüklenmiştir. Tarihteki bütün olumlu rollerine karşın, bir zamanlar Doğu kültürünü besleyen üretken damarlardan biri olduğu hâlde, tarihsel olaylar ve sosyo-politik çekişmeler nedeniyle büyük bir nehir gibi akarken kıvrıla kıvrıla, büzüle büzüle bakıma ve kollanmaya muhtaç bir çeşmeye dönüşmüştür. Aslında bu edilgen ve kısır durum, geçmiş dönemlerde yaşanan tarihsel değişimlerin, siyasi çalkantıların ve göçlerin farklı biçimlerdeki devamıdır. Geçmişte yaşanan acı olayların bıraktığı etkilerin ve yaraların da bir sonucudur.

Türkiye'nin ve evrensel mirasın bir parçası olan bu kültürün korunması ve devamlılığı pek çok etkene bağlıdır. Ancak öncelikli ihtiyaç, kendi öz yurdunda daha fazla tanınması, anlaşılması ve sahiplenilmesidir. Bu da toplumsal algıda yeni farkındalıklar yaratmakla mümkündür. Çünkü farkında olmadığımız hiçbir şeye sahip çıkamayız. Farkında olabilmek için bir şeyi yakından tanımamız gerekir. Sıradanlığı aşan farkındalık, insandaki olgunluk seviyesine göre gelişir ve eylemle bilgeliğe dönüşür. Özlü bir sözde denildiği üzere: **"Farkındalık, öksüz bilginin annesidir."**

Doğu'nun otokton bir dinamiği olan Süryani kültürünün bu özellikleri maalesef çoğu kez ya görmezden gelinmekte ya da çok az dile getirilmektedir. Tarihte hem Doğu'ya hem de Batı'ya

sunduğu felsefi ve düşünsel katkılar ya yeterince bilinmemekte ya da tozlu raflarda keşfedilmeyi beklemektedir. Tarihin felsefesi ve işleyiş mantığı açısından göze çarpan bu durgunluğun yeniden devinime dönüşmesi, vicdanlı sosyal bilimcilerin yapacağı bilimsel araştırmalara ve objektif çalışmalara bağlıdır. İşte o zaman hakikatin ve medeniyetin diriltici ruhunu insanlığa üfleyen bu kültür gün yüzüne çıkacak, önemi çok daha iyi anlaşılacaktır.

Bilinmelidir ki bilgeliğin tarihsel silsilesi içinde Süryani kültürü, Doğu'nun yitik bir halkası gibi, kırılmalara rağmen aksayarak da olsa hâlâ varlığını sürdürmeye çaba göstermektedir. Mağduriyet ve maduniyet arasında yaşadığı salınım nedeniyle savrulmalar ve kayıtsızlıklar yaşıyorsa da yalnızca turistik bir geçmişten ibaret olmadığı aşikârdır. Canlı bir kültür olarak dolaylı ve doğrudan yollarla; varlığını sürdüren tarihî kilise ve manastırları, ilim ve irfan merkezleriyle bölgenin sosyo-ekonomik kalkınmasına ve ulusal ve küresel ölçekte tanınmasına hâlâ önemli katkılar sunmaktadır.

Günümüz koşullarında küresel işleyiş içinde güçlü bir konum elde etmenin yolu yerelden ve farklılıklardan başladığına göre, bu katkıların bölge ve ülke için ne anlam ifade ettiği izaha bile muhtaç değildir. Dünya çapında dikkat çeken bu değerin önemsenerek somut çabalarla desteklenmesi hâlinde, bölgenin sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve sosyo-kültürel devinimine farklı ve kalıcı bir katkı sunacağı aşikârdır.[2]

Kongredeki konuşma video bağlantısı:

https://youtu.be/Rfw8G_2WjVk?si=RpBWNA_2WXCM5qnx

Yusuf Beğtaş,

Süryani Dili-Kültürü ve Edebiyatı Derneği Başkanı / Mardin

[2] Bu bildiri, 27 Kasım 2026 Cuma günü Batman Üniversitesinde düzenlenen IV. Uluslararası Mezopotamya İnanç, Kültür ve Gastronomi Turizm Kongresi kapsamında gerçekleştirilen **"Süryani ve Ezidiler Özel Oturumu"**nda yaptığım konuşmanın tam metnidir.